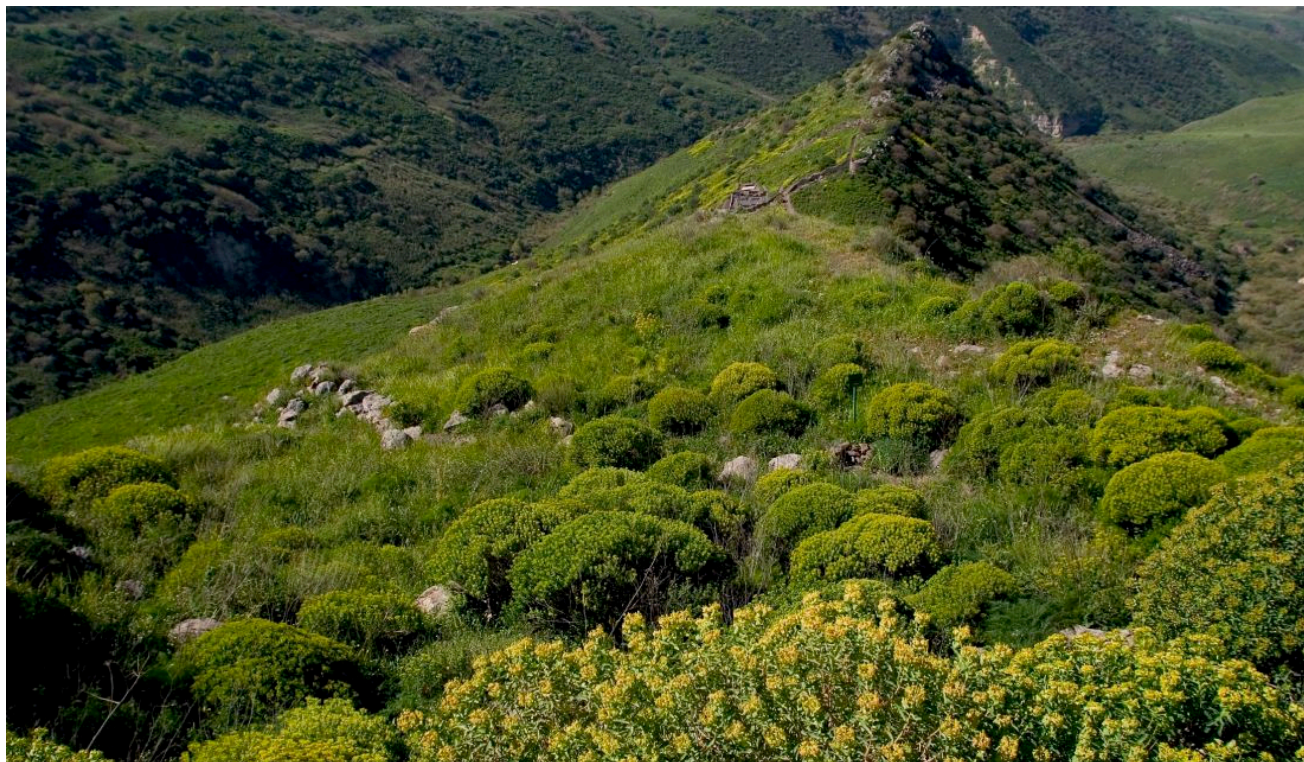

שמונה הצעות לטיולים שמאפשרים להגן על הסביבה - דרך הרגליים

הנשרים בגמלא כמעט הוכחדו, מכתש רמון הושחת בחלקו ושוקם ועל חולות ניצנים מאיים כפר נופש. מטיילים שייצרו מודעות להגנת פינות הטבע המאוימות הם כלי משמעותי בדרך להצלתן

צפריר רינת |

08:27 04.04.2015

צילום: דורון ניסים

שמורת גמלא. הרעלות צמצמו ב-90% את מספר קני הנשרים

בארץ צפופה ועתירת פיתוח ובינוי כמו ישראל, אין זה מובן מאליו למצוא מגוון רחב של אתרי טבע ונוף. אבל המטיילים הרבים, שנכחותם בולטת בעיקר בחגים כמו פסח, מצפים בצדק שאתרים כאלו יוסיפו להיות זמינים ופתוחים לכל.

כיום יש בישראל יותר מ-300 שמורות טבע וגנים מוכרזים (לחלקם הכניסה בתשלום) המשתרעים על שטח כולל של חמישה מיליון דונמים. בנוסף יש שטחי יער פתוחים לציבור בהיקף של 1.29 מיליון דונמים. כמו כן נמצאים בשלבי תכנון והקמה שלושה פארקים מטרופוליניים — בירושלים, בתל אביב (פארק אריאל שרון) ובנחל הצמוד לבאר שבע — ויש מאות אתרי טבע ונוף שהוכשרו על ידי גופים שונים הפזורים בשטחים חקלאיים, מחצבות ששוקמו או בצמוד לאפיקי נחלים.

המאבק לשימור חלק מאתרים אלו בלתי פוסק ובמקרים רבים נדרשת התערבות של מנהלי השמורות והגנים כדי לשקם מקורות מים ואפילו לספק באופן מלאכותי מזון לחיות בר. יש מקומות לא מעטים שהתאוששו מחורבן כמעט מוחלט, וכאלו שאימי בנייה וזיהום עדיין מרחפים מעליהם. הנה כמה אתרים ששימור הטבע והנוף בהם הוא תוצאה של מאבק מתמשך של שימור ושיקום, חורבן והתחדשות, וכאלה שעדיין יש איום על עתידם.

סדר עדכונים לפי

00:00 | 02.04.2015

מכתש רמון

יש מעט אתרים היכולים להתחרות ביופיו של מכתש זה, שחלק גדול ממנו הוא שמורת טבע. כל שצריך לעשות המטייל הוא לנסוע בכביש הראשי היורד ממצפה רמון ולפי השילוט, לבחור לו מסלולי טיול ברכב או ברגל. מה שרבים מהמטיילים לא יודעים הוא שעד לפני כמה שנים חלקו הצפון מזרחי של המכתש נראה כמו אתר כרייה גדול ומכוער, וכרו בו חומר הנקרא חד"צ (חרסית דמוית צור). פעולות שיקום נרחבות של הקרן לשיקום מחצבות ורשות הטבע והגנים הביאו לכך שהשטח נראה שוב (פחות או יותר) כחלק מאחד המכתשים הייחודיים בעולם. לאחרונה נשקף איום נוסף על המכתש, בעקבות תוכנית להעביר בו קו מתח גבוה. לאחר מאבק של ארגוני שמירת הטבע הוחלט להטמין את הקו בקרקע.

צילום: חיים טרגן

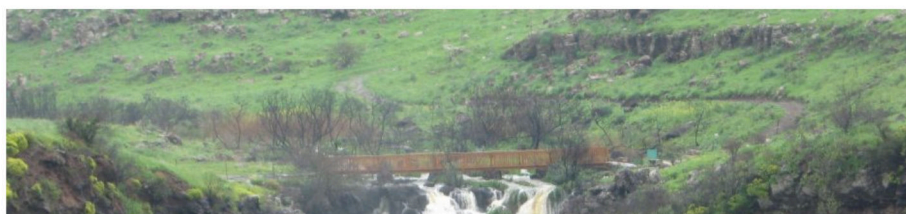
מכתש רמון. לאחרונה התגברו הפעילים על איום נוסף - קו מתח גבוה

00:00 | 02.04.2015

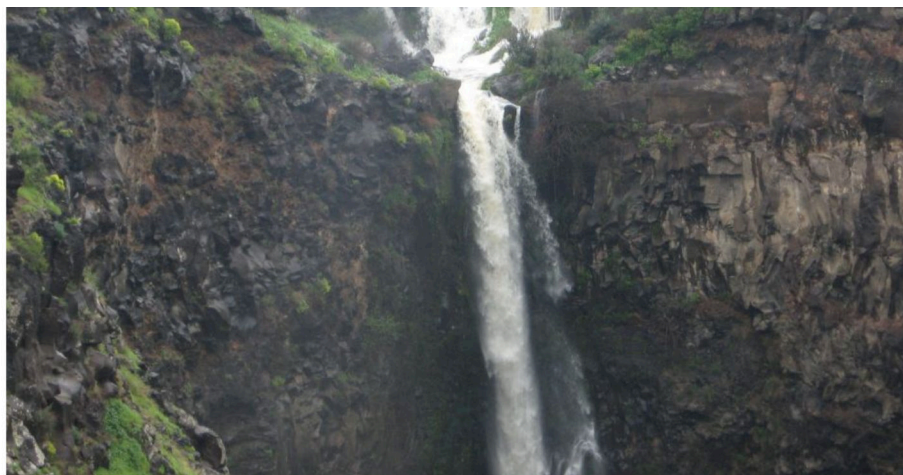

שמורת מעלה גמלא

השמורה נמצאת בדרום רמת הגולן, צפונית לצומת דליות, והכניסה אליה בתשלום. יש בה אתר ארכיאולוגי חשוב של שרידי העיר גמלא, שבה התחולל קרב חשוב בתקופת המרד הגדול נגד הרומאים. בשמורה נמצא המפל הגבוה בישראל והיא התפרסמה גם בזכות מושבת קינן הנשרים שהיתה הגדולה בישראל. עם זאת, הנשרים לא הצליחו להתאושש משורת הרעלות שהקטינו את מספר הקנים בקרוב ל-90%. מהשמורה נשקף נוף נפלא וניתן לצפות בו בהליכה בשביל המרכזי שלה. ב-2010 התחוללה במקום שריפה גדולה, אבל הצמחייה השתקמה מאז.

צילום: רשות הטבע והגנים

המפל הגבוה בישראל בשמורת מעלה גמלא

00:00 | 02.04.2015

הירדן הדרומי

בקטע הירדן הזורם מדרום לסכר אלומות עובר כיום שביל טיולים נוח ונגיש למלי רכב, שהכשירה רשות הניקוז והנחלים ירדן דרומי. הוא מגיע עד הכביש המתחבר ליישוב מנחמיה ומשם גם נוח להיכנס אליו. קטע זה של הירדן עשיר כיום בצמחייה ובעופות מים, אבל עתידו עדיין לא ברור ועברו עגום למדי.

עד לאחרונה זרמו בו מעט מים נקיים והרבה שפכים בדרגת טיהור נמוכה. לאחרונה החלה גם הזרמה של מי כנרת לקטע זה והופעל מתקן חדיש יותר, המטהר את השפכים לפני הזרמתם לנהר. בהמשך השפכים יועברו לשימושים חקלאיים ולא יוזרמו יותר לירדן. עדיין לא ברור כמה מים יוזרמו בעתיד מהכנרת לירדן הדרומי — הכמות תקבע עד כמה הוא ישוב להיות נהר של ממש.

צילום: גיל אליהו

סכר אלומות שעל נהר הירדן

00:00 | 02.04.2015

חולות ניצנים

גוש החולות הגדול ביותר שנותר באזור החוף. ניתן להגיע אליו, בין השאר, מאזור תחנת הרכבת באשדוד או דרך היישובים ניצן וניצנים. בעבר רצו להקים בו כמה יישובים, אבל ארגוני שמירת הטבע הצליחו להביא לכך שחלקו הגדול יוכר כשמורת טבע. צריך פשוט לטייל בין הדיונות ולגלוש בניחותא אל החוף. אפשר להיתקל בעדרי צבאים ולראות צמחי חולות שלא קיימים בשום מקום אחר. אבל עדיין מרחפים איומים מעל המקום: באשדוד רוצים לבנות אזור תעסוקה על חלק מהחולות וסמוך לחוף ניצנים יש תוכנית להקים כפר נופש גדול.

צילום: אילן אסייג

חולות ניצנים, וברקע אשדוד. צמחי חולות שלא קיימים בשום מקום אחר

00:00 | 02.04.2015

שמורת עין גדי

אחד מאבות התנועה לשמירת הטבע בישראל, עזריה אלון, הגדיר שמורה זו כנאת המדבר הגדולה והחשובה בישראל והיא ראויה לתארים אלו. השמורה כוללת שני נחלים, נחל דוד ונחל ערוגות, ושפע של מעיינות ובהם עין גדי. דרך נוחה וחוויתית להכיר אותה היא טיול במסלול המעגלי של נחל דוד המקסים (לאחר תשלום בכניסה). אחד מריכוזי היעלים החשובים בישראל נמצא בשמורה ואפשר לראות בה עוד מינים רבים של בעלי חיים וצמחי מדבר.

הכניסה לשמורה מעידה על האיום הבלתי פוסק שנשקף לה: הנסיעה היא בכביש עוקף זמני, שנסלל לאחר שהכביש הראשי היה בסיכון כתוצאה מהיווצרות בולענים בעקבות ירידת המפלס של ים המלח. הכביש העוקף קרוב יותר לגבול השמורה, דבר המסכן את חיות הבר באזור ומטריד מאוד את מנהלי השמורה. ממזרח נשקף ליעלים איום מציידיים המגיעים מתחומי הרשות הפלסטינית.

מנהלי השמורה גם נאלצו להיאבק על כך שאספקת המים הטבעיים לשמורה לא

תיפגע כתוצאה משימוש נרחב של קיבוץ עין גדי. בסופו של דבר הושג הסכם המאפשר הזרמת מים לשמורה, אבל גם בעתיד יהיה צורך בהגנה צמודה על הכתם הירוק במדבר.

צילום: מיכל פתאל

נחל דוד בשמורת עין גדי. השמורה נמצאת תחת איום מתמיד

00:00 | 02.04.2015

קדימה - עין שריד

מיד אחרי יער קדימה ולפני הכניסה ליישוב עין שריד בלב השרון, הושלם לאחרונה השלב הראשון של שיקום נוף, שיזמה המועצה האזורית לב השרון במימון הקרן לשטחים פתוחים ברשות מקרקעי ישראל. בהנחיית אדריכל הנוף והאקולוג של הפרויקט, ליאב שלם, נוקה שטח משאריות פסולת וצמחייה פולשת, הקרקע במקום נחפרה כדי שתוכל להתקיים בה בריכת חורף ונשתלו צמחי בר ממינים אופייניים לאדמת החמרה של השרון. השטח הוכשר לכניסת מטיילים וביחד עם יער קדימה הוא מאפשר טיול בנוף שהטבע חזר אליו בפינוק קטנות, אך עשירות במגוון של צומח וחי. כל מה שצריך לעשות הוא להיכנס לחניה של יער קדימה ולשוטט בשבילי המקום.

צילום: צפריר חזק

יער קדימה. השלב הראשון של שיקום הנוף הושלם

00:00 | 02.04.2015

פארק אריאל שרון

הפארק המטרופוליני הגדול בישראל משתרע על שטח של קרוב ל-8,000 דונם ובמרכזו הר חירייה, שהפך ממפגע הפסולת הגדול בישראל לתצפית נוף מרהיבה. כיום העלייה אליו היא המסלול היחיד שבו ניתן לטייל בפארק ואפשר להגיע אליו רק בהסעות ממרגלות ההר. בהמשך יפותחו שבילים נוספים וישוקם נוף טבעי בנחלים הסמוכים. עתיד המקום כריאה ירוקה נראה מובטח, אבל בישראל אין לדעת. הממשלה עוד עשויה לשנות את דעתה ולחדש תוכנית להפשיר שטחים לבנייה על חלק מהפארק, ופעילי הסביבה שבלמו תוכנית כזו בעבר עלולים למצוא את עצמם חוזרים למאבק להגנת המקום.

צילום: אלברטוס / פארק ארי

פארק אריאל שרון. הפך ממפגע לתצפית מרהיבה

00:00 | 02.04.2015

מצפה נפתוח

מגן הקיפוד בשכונת רמות בירושלים מתחיל מסלול מעגלי המקיף את היער ואת המדרונות הסמוכים אליו. זוהי גבעת מצפה נפתוח — אתר טבע עירוני עשיר במיוחד בצמחי בר, שיש בו את עדר הצבאים הגדול ביותר באזור. אפילו צבועים ושועלים מגיעים לכאן וצלם מקומי תיעד באופן נדיר שועל שהתיידד עם צבוע. זהו חיק הטבע של תושבי האזור, אבל מאיימת עליו תוכנית בנייה. התושבים מנסים לעצור אותה ומנהלים מאבק ציבורי הנמשך כבר כמה שנים. הם משוכנעים

שהמטיילים שיגיעו למקום, בעיקר בתקופת החג ופריחת האביב, יתגייסו למאבק להצלת המקום.

מצפה נפתוח, בירושלים. חיק הטבע של תושבי האזור שמאויים בידי תוכנית בנייה צילום: אוריה תדמור

